

26.1.7 Schrift: een boost voor evolutie

Er zijn vele elementen die in de ontwikkeling en de cultuur van de mensheid belangrijke mijlpalen zijn. Zonder vuur, of wiel, of schrift, of elektriciteit... zouden we het huidige niveau nooit bereikt hebben.

Opgedane kennis werd generaties lang **overgeleverd** van ouder op kind. Speciale gebeurtenissen werden verhaald en bezongen in rijmen en **sagen**. En gingen ook weer verloren in de prehistorie. Pas na gebruik van het schrift werd het mogelijk achteraf bronnen te raadplegen. Die net zomin als het hedendaagse objectief zijn. Maar ze (over)leveren ons een schat aan informatie.

Daarom is het schrift, in klei of steen, op perkament of papier, zo ontzettend belangrijk. Het systeem laat ons toe **informatie** vast te leggen en door te geven naar een andere plaats of tijd, zonder dat we die overdracht persoonlijk moeten doen. Blij met dit boek? Het systeem van lezen en schrijven is dus zeker iets dat te allen tijde bewaard, overgeleverd en onderricht moet worden.

Denise Schmandt-Besserat publiceerde in 1996 'Before Writing' waarin ze verhaalt dat rond 8.000 B.C. in het Nabije Oosten **tokens** , kleine, geometrische kleivormpjes gebruikt werden die symbool stonden voor verschillende eenheden van goederen. Daarop werden als boekhouding voor opslag en handel aantallen weergegeven. Voor verzending of bewaring werden de tokens in een potje, een 'bulle' of omslag van klei gestopt. De eerste enveloppe dus. Om de nu verborgen en beveiligde inhoud te kennen werden buiten op de bulle **tekens** voor ieder token gezet, samen met de overeenkomende aantallen. Soms (g)een realistische weergave van het betreffende product. Een schijfje met een kruis stond **symbool** voor een schaap.

Archeologische vondsten op meerdere plaatsen maakten de reconstructie van dit verhaal mogelijk.

Toen een slimmerik doorkreeg dat de tokens zelf dan eigenlijk overbodig waren, werd rond 3.100 BC het schrift geboren.

Er zijn nog oudere symbolen gevonden, die mogelijk de naam 'schrift' verdienen. In 1993 werden in Dispilio (Noord-Griekenland) houten tabletten opgegraven met 'geschreven' (gekerfde) markeringen (charamata). Koolstof 14 datering situeert ze in ongeveer 5.260 BC. Er werden ook neolithische benen fluiten gevonden. En de Jiahu-symbolen uit China zijn 1.000 jaar ouder dan de Dispilio-tablet.

In 1875 werd bij Tordos (tegenwoordig Turdaş, Roemenië) objecten blootgelegd met onbekende symbolen. Ze worden Vinča-cultuur genoemd, horend bij de beschaving van de Donauvallei en werden gedateerd op ca. 5.300BC

♪ *Als het leven geen zin heeft, hoe kunnen we er dan een punt achter zetten?*

♪ *Liefde is blind, lingerie is braille.*

Schrift kan volgens het gebruikte weergaveprincipe in drie typen verdeeld worden.

Logografisch of beeldschrift, zoals de Egyptische hiërogliefen, of Chinees, met tekens die allemaal een eigen betekenis hadden. Dit worden er steeds meer, voor steeds meer begrippen, waardoor uiteindelijk nog slechts enkele specialisten het kunnen lezen en schrijven.

Syllabisch of lettergrepschrift met een symbool per lettergreep, zoals bij de Maya.

Alfabetisch schrift waarbij ieder teken een gesproken klank voorstelt, zodat met circa 25 tekens alles kan weergegeven worden. Zo hebben we ook leren lezen: met een klank, gekoppeld aan een letter. En daarna de combinatie: b-oo-m. Schrijven hangt samen met spellen: weten uit welke letters een woord is samengesteld en/of de fonemen van gesproken taal kunnen omzetten in grafemen.

Sommige schriften lijken op elkaar doordat volkeren ze van elkaar hebben overgenomen. Wij gebruiken het **Latijnse alfabet**.

Het Fenicisch (Libanees-Syrische kuststreek) ABC telde rond 1600 BC 22 klanken, zonder klinkers.

♣ Abces: alfabetboom (met gezwel). Erno Sourbron

Onze A stond oorspronkelijk omgekeerd als afbeelding van een rundskop: het Fenicische 'alef betekent 'rond' (A). Bèth is 'huis', gimel staat voor 'kameel' (C), 'yodh' voor palm (K), 'ayin' is oog (O) etc.

De Feniciërs beitelde de tekens veelal in steen, waardoor de meeste tekens hoekig en rechtlijnig werden.

De vaste volgorde van ons alfabet is ook wel handig voor klasseren en opzoeken.

De Grieken hebben het alfabet van de Feniciërs verder ontwikkeld en voegden klinkers toe. De Romeinen brachten ook wijzigingen aan en stelden bij wet de lettervolgorde vast. Er werden wijzigingen in verschillende landen en tijden doorgevoerd. Niet in ieder land zijn er dus evenveel of dezelfde letters of klinkers.

Runen werden tot in de middeleeuwen gebruikt naast en net als het Latijnse alfabet. (Johan Bollaert 2023)

Ook de schrijfrichting kan verschillen. Wij schrijven telkens van links naar rechts. Het kan andersom. Of afwisselend, soms met omkering van het schrijfvlak. Of van onder naar boven, enz.

Onbekende talen zijn vaak moeilijk of niet te ontcijferen. De gelukkige vondst van dezelfde tekst in meerdere talen, zoals op de *steen van Rosetta*, kan dan een geweldige doorbraak zijn.

Bij *geheimchrift* is het de bedoeling informatie wel op te slaan, maar zo te *coderen* dat alleen wie de sleutel heeft die ook kan lezen. Er bestaan –tig soorten code en nog meer sleutels.

Dr. Hans Freudenthal ontwikkelde en beschreef in 1960 een *kunsttaal*, *Lincos*, een concept ontwikkeld om een taal 📖 via (radio of ander) contact met een buitenaardse intelligentie op te bouwen. Dat moet kunnen, aangezien we alle twee intelligent zijn. De aanzet was opgebouwd via rekenkundige logica.

? = ?
? + ? = ??
?? - ? = ?
? - ? = 0
? - 0 = ?
?? > ?

Enzovoort. Via pulsen worden getallen, bewerkingen en vergelijkingen doorgegeven. Daarna volgen begrippen aangaande tijd, duur, verleden, toekomst ed. Verder evolueert het naar gesprekken, communicatie, fysica, leven en kosmos.

Een entiteit die in staat is om communicatie met ons aan te gaan is zeker ook intelligent genoeg om hier een logisch begrippenstelsel in te zien, en gaandeweg de tekens op de juiste manier te interpreteren om tot een logisch stelsel te komen. Maar allicht begrijpen ze ook algemeen Ikeaans.

Zonder schrift zou ik je dit allemaal niet kunnen laten weten. Draag er dus eeuwig zorg voor, en verspreid het.

De oudste geschreven zin staat op een luizenkam uit de bronstijd die in 2017 opgegraven werd in Lachis, bij Jeruzalem. De 3,5 bij 2,5 centimeter ivoren kam met dubbele rand is een geïmporteerd luxeproduct, want olifanten waren er daar niet. “Moge deze slagtang de luizen in het haar en de baard uitroeien.”

♪ *Dankzij het onderwijs zijn er minder analfabeten en meer imbecielen. Albert Guinon*
♪ *Ik las het woordenboek gisteren ... blijkt dat de zebra het gedaan heeft.*
Maar het aardvarken begon.